

K vývoji právního postavení dělnické třídy za kapitalismu, Vedecký redaktor Karel Malý, Univerzita Karlova, Praha 1984, s. 305.

Zborník o problematike vývoja právneho postavenia robotníckej triedy za kapitalizmu obsahuje referáty a diskusné príspevky, ktoré odznali na medzinárodnej právnohistorickej konferencii, ktorú usporiadala Právnicka fakulta Karlovej Univerzity v Prahe. Rokovanie konferencie nadväzovalo na obdobné prechádzajúce monotematické konferenčné rokovania, ktoré sa stali už tradičnými a ktoré sú pravidelnou príležitosťou českých a slovenských právnych historikov k prerokováaniu aktuálnych otázok oboru a zároveň miestom užitočných vedeckých kontaktov s kolegami zo socialistických krajín, ale aj ďalších štátov.

Tematicky možno v zborníku zaznamenať tri skupiny problémov. Prvú skupinu tvoria príspevky k problematike právneho postavenia proletariátu v európskych štátoch do konca prvej svetovej vojny. Čitateľ sa tu stretne s príspevkami k problematike právneho postavenia českej robotníckej triedy v rakúskom štáte v druhej polovici 19. storočia; o protirobotníckom zákonodárstve vo Francúzsku v rokoch 1789-1804; o právnom postavení námezdných pracovníkov v manufaktúrach; o návrhu zákona o továrenských robotníckych výboroch; o problematike českého zemského poisťovacieho fondu pre nemajetné triedy; k otázke volebného práva pracujúcich v Rakúsku; o otázke volebného práva v programoch robotníckeho hnutia do začiatku 20. storočia so zvláštnym zreteľom na Uhorsko; k problematike vývoja pracovného práva v Bulharsku; o právnom postavení robotníctva v Rumunsku v rokoch 1899-1918; o sociálnom zákonodárstve v Bismarkovej ríši; o sociálnej politike a sociálnej starostlivosti v Uhorsku; o vzťahoch medzi uhorskou buržoáznou sociálnou politikou a sociálnou správou; o úprave štrajkového práva robotníkov v období dualizmu v Uhorsku; o pracovných sporoch robotníctva vo svetle agendy živnostenského súdu v Prahe atď.

Druhá skupina príspevkov sa zaoberá situáciou a právnym postavením robotníckej triedy v období po roku 1918. Z tejto problematiky uvádzame: príspevok o charakteristike sociálneho zákonodárstva za predmníchovskej republiky; o podiele robotníckej triedy na organizácii a činnosti národných výborov a národných rád v roku 1918; o zastupiteľských orgánoch zamestnancov v predmníchovskom Československu; tlačové právo a robotnícka tlač v buržoáznej ČSR; o otázke uplatnenia zákona č. 330/1921 o Závodných výboroch v prvej polovici dvadsiatych rokov; o postavení robotníckej triedy za predmníchovskej ČSR vo svetle archívnych prameňov Štátnej banky čsl.; o niektorých črtách vývoja revolučného robotníckeho hnutia a jeho súdnej perzekúcii na východnom Slovensku do prijatia zákona na ochranu republiky; o právnych prostriedkoch potlačovania robotníckej triedy v buržoáznom Československu; o protidemokratických ustanoveniach vo volebnom práve buržoázneho Československa; o kolektívnych zmluvách a mzdových bojoch na Holešovsku v rokoch 1919-1923; príspevok o demagogickom charaktere pracovného a socialneho zákonodárstva Slovenského štátu.

Do tretej skupiny možno tematicky zahrnúť teoretickú štúdiu K. Malého st. - Leninovo chápanie socialistickej štátnosti a úloha odborov; o rozpore medzi prácou a kapitálom v právnej filozofii Hegela, ďalej štúdiu o výlučbe pracovnoprávných noriem na českých právnických fakultách v období buržoáznej ČSR a záverečnú štúdiu zborníka o právnom postavení odborov v Československu v rokoch 1945-1948. Tematika celého

zborníka je rámcovaná úvodnou štúdiou M. Doležala "Právne postavenie robotníckej triedy za kapitalizmu". Autor vychádza z tézy, že vývoj právneho postavenia robotníckej triedy je históriou vplyvov priemyslového spôsobu výroby na sociálnu štruktúru spoločnosti, na reglementáciu nových vzťahov, ktoré pri tejto výrobe vznikajú. Je to zložitý a komplikovaný proces. Tematika zborníka nie je však zďaleka len historickou, ale premieta sa prakticky do všetkých odvetví právnej vedy, do teórie štátu a práva až po jednotlivé odvetvia práva platného. Skúmanie historického vývoja tejto problematiky môže významne prispieť k objasneniu základných otázok vývoja právneho poriadku v období kapitalizmu a ukázať na základný význam boja robotníckej triedy za sociálne a politické práva pre vznik a úpravu celého radu právnych otázok. Platí to jak o vývoji práva živnostenského a sociálnych práv, ako aj o vývoji práva spolčovacieho a zhromažďovacieho, práva trestného i ďalších právnych odvetví. V tom smere možno recenzovaný zborník hodnotiť ako významný príspevok právnych historikov k riešeniu závažných otázok právneho vývoja a pro poznanie našej minulosti.

Štúdie právnych historikov z ČSSR, ZSSR, MLR, NDR, BER, RSR, PER, Rakúska a NSR, predstavujú pestrú paletu čiastkových i širších pohľadov na vývoj sociálneho zákonodárstva v krajinách strednej a východnej Európy a dovoľujú pristúpiť ku komparatívnemu zhodnoteniu nazhromaždeného materiálu. Významne prispievajú k poznaniu politickej a právnej problematiky odborového združovania pracujúcich a k odhaleniu podstaty záujmového zastúpenia zamestnancov pri riadení podnikov v niektorých buržoáznych štátoch v medzi-vojnovom období. Hlbším rozborom československých predpisov volebného, tlačového a trestného práva a detailným skúmaním ich aplikácie boli ďalej prehĺbené poznatky o metódach diskriminácie, resp. prostriedkoch zťažujúcich uplatnenie príslušníkov robotníckej triedy v konkrétnych vzťahoch a činnostiach za buržoáznej ČSR. Cenné sú prínosy k otázke účasti českého proletariátu v štátoprávnom úsilí druhej polovice 19. storočia. Zborník podáva plastický a mnohostranný obraz o právnych pomeroch proletariátu v krajinách strednej, východnej, juhovýchodnej a čiastočne i západnej Európy a súčasne umožňuje konfrontovať zhodné rysy, ale aj špecifikovať rozdiely v právnej situácii robotníckej triedy v skúmanom časovom období.

Z uvedeného je zrejmé, že recenzovaný zborník je významným príspevkom do našej historiografie a obohatením našej literatúry o dejinách vývoja robotníckej triedy i jej revolučného boja v podmienkach kapitalizmu.

Ladislav Hubenák